Anul XXXI. — N-rul 41. 5 BANI IN TOATA TARA 5 Duminică, 13 Octombrie 1914

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Mestugean, I. Foti, N. Pora, I. C. Visarion, Victor Anestin, I. C. Aslan, Al. Săvulescu, Donev, Ioan Totu, George Dimitriu, C. Scurtu, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

Bătălia de la Lemberg, unde austriacii au fost înfrânți

MINTEA ROMÂNULUI CEA DUPĂ URMĂ...

Nu cunoştĭ firea rumânuluĭ — spune proverbul — până nu bagĭ în plug cu el. Şi cu toate astea, doĭ inşĭ, de altfel amândoĭ oamenĭ cum se cade, băgaseră în plug, sfârşiseră arătura şi n'ajunseseră încă să-şĭ cunoască firea unul la altul. Tocmaĭ la spartul plugărieĭ, atuncĭ când aŭ plecat să se chefuiască de părere bună şi-aŭ cunoscut-o ceva maĭ bine.

Plecaseră la cârciumă să se cinstească. Acolo aŭ cerut amândoĭ un „chil" de ţuică. În cârciumă, după cum se ntâmplă maĭ întotdeauna, se maĭ găseaŭ şi alţiĭ veniţĭ să bea. Da ce urărĭ, ce norocelĭ pe oamenii noştri:

— Noroc frăţioare!

— Să trăeştĭ frăţioare!

— Noroc şi banĭ!

— Sănătate şi dragoste de îĭ prinsese mirarea şi pe ceilalţĭ oamenĭ din cârciumă.

— Măĭ, da pentru ce atâta cinste pe voĭ, îĭ întrebă unul.

— Pentru că am fost oamenĭ cinstiţĭ mă, răspunse altul din eĭ, am plugărit amândoĭ şi, nicĭ o vorbă aspră cel puţin nu ne-am zis unul altuia.

— Aşa e mă frati-meu! Noroc! îĭ răspunse tovarăşul luĭ.

— Noroc!

Şi amândoĭ, plinĭ de bună voe, de chef, şezând la o masă într'un colţ al cârciumeĭ, se cinsteaŭ maĭ abitir ca doĭ fraţĭ.

— Uite mă, spune proverbul, că: „nu cunoştĭ omul până nu bagĭ în plug cu el". Noĭ am plugărit, nu ne-am certat şi acum ne cunoaştem firea.

— Aţĭ fost amândoĭ oamenĭ moĭ, şi d'aia, le spuse unul; da să fi fost maĭ ambiţioşĭ, găseaţĭ voĭ pentru ce să vă'mpărţiţĭ păru cu furca...

— Noĭ mă, ferească D-zeu...

— Ferească, ne ferească, vă ferea până vă'n nemerea...

— Adică, cam aşa e, zise unul din eĭ. Când te gândeştĭ, găseştĭ cusururĭ multe...

— Eĭ, răsuflă şi cellalt, la urma urmelor am fi avut şi noĭ pricinĭ de ceartă...

— Şi maĭ cu seamă eŭ, spuse tovarăşul luĭ.

— Tu mă, la drept vorbind, n'aĭ fi avut pricină de ceartă cu mine.

— Eŭ mă? îĭ răspunse cellalt... Eŭ am avut, dar tu n'aĭ avut...

— Ba tu n'aĭ avut.

— Ba tu!...

— Insfârşit, zi noroc!

— Noroc!

Şi ciocniră şi băură iar. Amândoĭ căzură pe gândurĭ.

— Mă vere Niculae, începu unul din eĭ, e drept că noĭ nu ne-am certat ca, depildă Ion cu Năstase, că Ion la el băga plugul maĭ adânc să are maĭ bine şi la Năstase îl scotea maĭ d'asupra, ca să fie maĭ uşure la vite; orĭ ca Marin şi cu Radu, carĭ s'aŭ bătut pe loc la „Măgură", că Radu mâna cu biciul numaĭ boiĭ luĭ Marin să ducă plugul şi p'aĭ luĭ nu-ĭ atingea, spunând că sunt iuţĭ şi trag de le es ochiĭ... Da o vorba că eŭ, uite asta, Constantin Trăsnescu, am avut pricină de ceartă şi n'am făcut-o. Şi ştiĭ de ce?... pentru că am fost om cinstit.

— Eeeeeee... îĭ răspunse Niculae... Păĭ d'aia n'are ursul coadă. Păĭ bine mă vere Constantine, adică eŭ n'am fost cinstit?

— Tu?

— E.

— ...Aĭ fost, nu zic ba, dar... eu altul să fi plugărit tu, atuncĭ vedeaĭ. Eŭ am răbdat multe...

— Când e vorba p'acolo, păĭ şi eŭ am răbdat măĭ vere Constantine. Şi dacă eu, nu tu, nu eram cinstit, apoĭ, ne ţesălam noĭ bine unul pe altul.

— Şi adică spuĭ tu, că eu n'am fost cel cinstit?

— Tu?

— Da eu.

— Eĭ... aĭ fost, da şi eŭ am fost om de înţeles.

— Hmîĭ!

— Ce hmĭ, c'aşa e.

— Zi noroc.

— Noroc!

Băură şi amândoĭ puseră ciocanele jos pe masă.

— Mă vere Niculae, tu grăeştĭ... Dacă nu eram eu omul cinstit, era tarara mă!...

— De ce mă vere Constantine?...

— De ce, de ne ce, tu ştiĭ, da te facĭ că nu ştiĭ.

— Păĭ aşa şi tu ştiĭ vere Niculae... N'am fost eu calic, că altfel.

— Că altfel ce?...

— Te pricepĭ tu!...

— Te-aşĭ ruga să nu maĭ vrăjeştĭ, zise Constantin.

— Vrăjesc eu?

— Vrăjeştĭ.

— Eu?

— Tu!

— Adică te superĭ dacă spuĭ drept?

— Ba nu spuĭ drept şi d'aia mă supăr...

— Hmîĭ... Zi noroc şi-om maĭ vedea.

— Noroc!

Băură şi rămaseră tăcuţĭ.

— Hmîĭ! Mă Niculae, dacă vreĭ tu să ţi-o auzĭ, uite na: la tine căutaĭ să arăm numaĭ în zile de post, ca să nu-ţĭ facă nevasta mâncare de dulce să păgubeştĭ din găinĭ, iar la mine să arăm numaĭ în zile de dulce.

— Păĭ aşa s'a brodit, îĭ răspunse Niculae.

— Ce brodeală e aia? Miercurea la tine, Joia la mine; Vinerea la tine, Sâmbăta la mine; Lunea la tine — şi'mĭ daĭ de post; Marţea la mine; Miercurea la tine, Joia la mine... Făceaĭ aşa, ca tu să mănâncĭ la mine numaĭ de dulce şi eŭ la tine numaĭ de post.

— A haaaa... carevasăzică, tu de calic ce-aĭ fost, ţineaĭ contul şi la mâncare; da eu, că'mĭ da nevasta ta jumărĭ făcute cu untură jecnită, n'am maĭ zis nimic...

— Păĭ ţi-o fi dat şi ea d'alea, îĭ răspunse Constantin, că de, tot de dulce de dulce la mine, ce era să tae şi cloştile după ouă, să ţi le gătească ţie scăzătură?...

— Păĭ trebuia să mă'nbolnăvească mă, să mă'nbolnăvească?... Nu ştiĭ că mi s'a aplecat, că mi-a venit rău şi eu am minţit că mă prind frigurile, ca să nu-ţĭ spuĭ ţie din ce pricină zac şi să-ţĭ fac ruşine?

— Eĭ bine aĭ fi răbdat dar ce era să-ţĭ fac?

— Şi-apoĭ, când ne-am dus să arăm locurile dela socră-tău şi ne-a apucat ploaia şi a trebuit să ne culcăm acolo în casă, nu m'aŭ mâncat toată noaptea lighionili luĭ din paturĭ?...

— Carevasăzică, te-a mâncat păduchiĭ?

— Da mă Constantine! Ştiĭ tu, că eu am răbdat atuncĭ ca un sfânt şi eĭ mă ciupeaŭ, câreiaŭ de par'că m'aşĭ fi culcat în furnicar? Mă înţepau pe mâinĭ, pe nas, pe umeriĭ obrajilor şi eu îĭ sfărîmam, îĭ storceam, mă apăram de eĭ maĭ grozav ca de ţânţarĭ şi n'am putut da ochĭ în gene toată noaptea... Ştiĭ tu?... Am plecat dimineaţa la plug, împleticindu-mă de somn şi pe la prânz, m'am pitit într'o leasă m'am desbrăcat şi i-am căutat pe toţĭ ca nu cumva să duc acas' la mine păduchĭ de lemn, pricopseală dela socră-tăŭ!

— Acum tu-ţĭ baţĭ joc de socră-meŭ?

— Nu'mĭ bat Constantine, da niţică curăţenie ar fi trebuit să facă...

— Păĭ nu era curat mă?... Nu erau pereţiĭ zugrăviţĭ, scaune cu pluş, velinţe aşternute pe jos? Da ce să priceapă un pârlit ca tine, care abia ţiĭ o rogojină în pat?...

— Aşa?... Mă facĭ pârlit acum?... Da ce-mĭ pasă mie de velinţele luĭ mă, de pluşul luĭ, orĭ de sfinţiĭ luĭ zugrăviţĭ pe pereţĭ, dacă în casa luĭ nu te poţĭ odini?... Eŭ nu pot să dorm mă în furnicariĭ luĭ. In casa mea miros pereţiĭ a var proaspăt; mă trântesc în pat pe rogojină şi dorm mă, dorm fără vise, nu mă mişcă nimic, nu mă ciupeşte nimic, că n'am nicĭ puricĭ!...

— N'aŭ unde sta mă, de pârlit ce eştĭ!

— Pârlit aĭ?

— Pârlit.

— Adică socrul tăŭ, dacă are cârpele alea, e pricopsit?...

— Pricopsit, are două plugurĭ, 2 cârute, opt boĭ, treizecĭ de pogoane de loc, lotul ăl mare...

— Fugi mă secătură d'aci, că eŭ nu'mĭ daŭ rogojina mea, pe cârpeturile luĭ!... El nu doarme mă, se chinueşte... O fi visând în toate nopţile că'l înţeapă draciĭ cu suliţele!... Plăteşte cu chinul baniĭ strânşĭ din sudoarea altora.

— Mă Niculae, ştiĭ tu pe mine cum mă cheamă?

— Ştiu mă, ce?

— Nu ştiĭ mă: pe mine mă chiamă Constantin Trăsnescu!...

— Şi pe mine mă, mă cheamă Niculae Pleşnilă!...

— De ce râzĭ tu de soacră-mea?

— Păĭ ce râz? Spuĭ cum este!

— Aşa? Da cine eştĭ tu şi cine sunt eu!?

— Aşa! Tu cine eştĭ!?

Constantin se sculă în sus şi până să bage de seamă Niculae, să şi pomeni ars c'o palmă!...

— Aşa merge! zise Niculae, şi fleaşc şi el o palmă luĭ Constantin. Constantin fleaşc alta luĭ Niculae; Niculae plicĭ alta luĭ Constantin şi d'aci înainte: plicĭ, fleaşc, poc unul într'altul, în vreme ce românii ceilalţĭ se prăpădeaŭ de rîs, frecaŭ unghiile şi nu puneaŭ mâna nicĭ unul să-ĭ despartă. Făcuseră roată împrejurul lor şi acum se uitaŭ.

— Puneţĭ mâna mă, zise Niculae, văzând că pierde sporul la dătăturĭ; dar unul din privitorĭ îĭ răspunse batjocoritor:

— Nu vere, aşa se sparge plugăria oamenilor de treabă!...

Constantin văzînd că Niculae nu maĭ dă, cam zăbovi şi el din date, văzu pe toţĭ râzînd şi întrebă:

— Adică voĭ rîdeţĭ mă, rîdeţĭ?

— Păĭ nu e de rîs? îl întrebă cîrciumarul.

— Ia opreşte Costandine, strigă Niculae, nu vezĭ că ăştia rîd de noĭ?!...

Işĭ dete drumul unul la altul, se uitară la toţĭ, ce acum rîdeaŭ şi maĭ sdravăn, şi apoĭ se priviră şi eĭ mult. Se văzură însângeraţĭ la nasurĭ, la buze, cu obrajiĭ roşiĭ, descheiaţĭ la gît, cu capetele goale şi păru răvăcit de ghiare!...

— Ce e asta mă Costandine?

— Ştiu eu mă Niculae!

Un uşor zîmbet păru că înfloreşte în colţurile gureĭ la fiecare.

— Şi ne băturăm noĭ Niculae?...

— Mă mir şi eŭ Costandine!

Constantin puse capul în jos, şezu pe scaun, rezemă mîna cu cotul pe masă şi capul în palmă şi numaĭ zise nimic. Niculae rătutit şi el, ca sculat după somn, se aşeză pe alt scaun. Acum le eraŭ ruşine şi de oamenĭ, şi de eĭ unul de altul.

— Tiiiii mă Costandine, nu credeam asta!...

— Da eu o credeam, vere!...

— Oamenĭ mă, oamenĭ în firile lor, să ne batem noĭ tocmaĭ acum la spartul plugărieĭ?...

— Şi pentru ce?... Pentru lighioanele luĭ socră-meu!

— Rîse dracu de noĭ!

— Ba rîse, nu jucărie!...

Se priviră iar, îşĭ zîmbiră şi ruşinaţĭ, puseră iar capetele în jos.

— Ce prostie fu asta măĭ vere? zise Constantin.

— Ştiu eŭ mă frati-meu! îĭ răspunse Niculae.

— Ne băturăm noĭ măĭ frăţioare, ca să aibă ăştia de cine rîde?

— Nu vezĭ tu frac-meu, că d'asta!

Eĭ ridicară iar capetele, priviră unul la altul, apoĭ la ceilalţĭ, ce acum numaĭ rîdeaŭ şi Niculae zise:

— Ne'npăcăm?

— Păĭ asta ar maĭ lipsi, să rămînem acum şi certaţĭ!...

Niculae îşĭ luă scaunul şi veni lângă masa unde şezuse Constantin.

— Oamenĭ fără ambiţie! se auzi zicînd unul.

— Muierĭ! bufni altul.

Niculae şi Constantin se priviră iar tăcînd.

— La urma urmelor, ce vă pasă zise cârciumarul, Niculae a încasat maĭ multe, el a rămas în pagubă.

Niculae se ridică în sus.

Constantin se ridică şi el, dar puse mâna pe umărul luĭ Niculae şi-ĭ spuse:

— Staĭ jos frăţioare, şi nu te lua după gura lumeĭ, ca să nu ieĭ lumea în cap. Niculae nu prea vru, dar Constantin îl apăsă pe scaun:

— Ascultă-mă pe mine şi gândeşte-te şi tu singur... ne-am bătut... dar pentru ce?...

Şi îţĭ vine să ne maĭ batem... dar, pentru ce?.. Ţi-am dat maĭ multe... Da eŭ n'am primit? Şi chiar de aşĭ fi scăpat complect teafăr, nu era asta resbel în toată regula?... Trebuia să rămâe unul bătut.

Dar iar pentru ce toate astea?... Ca să zică ăştia: proştiĭ, s'aŭ bătut ca orbeţiĭ?... Orĭ: Constantin era maĭ voinic ca Niculae, da Niculae dete odată maĭ zdravăn, şi făcu pe Constantin să fie cărat la spital?..

Ne-ar merge maĭ bine de aşa fel de laude?...

Niculae şezu jos.

— Auzĭ mă frate-meŭ, ne fac muierĭ!..

— Şi ce ne pasă?... Trebue să ne batem de spital ca să ne zică oamenĭ?..

— Nu.

— Trebuia să nu ne fi bătut deloc

SPRE CARPAȚI

Vom striga: «Cu toţi la arme», noi oşteni ai României
Şi c'o falnică mândrie vom zbura peste Carpaţi,
C'o eroică voinţă sfărămând lanţul sclaviei
Libera-vom de sub juguri pe iubiţii noştri fraţi.

Tricolorul fâlfâi-va dela Tisa pân' la mare
Şi cu toţii ne-om da mâna şi-om uita orice suspin,
Vom respinge tirania şi în sunet de fanfare,
Lumea 'ntreagă lăuda-va o voinţă de latin.

Se va duce vrăjmăşia dintre fraţi de-acelaş sânge,
Despărţiţi de-atâţea secoli de-un hotar nedărâmat,
Şi dreptatea triumfa-va pentru cel ce-acuma plânge
Şi sub asprul jug al urii de-un duşman e torturat.

Vom lupta, români, cu toţii, pentru scumpa noastră ţară,
Pentru ceilalţi fraţi ai noştri torturaţi de-un negru chin,
Vom înfrânge tirania şi scăpaţi de-a ei povară,
Lumea 'ntreagă lăuda-va vitejia de latin.

Alexandru Săvulescu

— Aşa e, dar dacă ne-a lipsit o clipă minţile din cap, trebue acum să ne zăpăcim de tot?

Plugăririăm dela Mucenicĭ şi până acum în Maĭ şi nu ne certarăm şi acum, că veniră min cărciumă, trebue să ne certăm şi să ne batem, ca să părem bărbaţĭ?... Adu jupâne o jumătate de ţuică, în locul ăştia care a fost restaurată...

Românii ceilalţĭ căzuseră pe gândurĭ. Constantin le spuse:

— De fraţilor voĭ aţĭ maĭ fi răs nu e vorbă; dar cu pielea noastră nu maĭ vrem să vă facem şi gustul ăsta... Acum văd că certurile şi bătăile se fac numaĭ din pricina, că ceĭ ce se bat, nu se gândesc cu străşnicie la pricinile ceĭ întărâtă. Îşĭ crocse fiecare, orĭ numaĭ unul din eĭ, o ambiţie neroadă, şi ca să pară om, nu un prost cum într'adevăr este atuncĭ, începe cearta şi bătaia din te mirĭ ce. Ne-a lăsat Dumnezeŭ înţelepciunea şi limba, ca să ne înţelegem prin graĭ, nu să ne încăerăm ca dobitoacele... dar uităm de astea câte odată şi... ne încăerăm ca şi câinii.

Eŭ am crezut fratelui Niculae. Vedea la el unele lipsurĭ şi i le iertam; vedea şi el la mine alte lipsurĭ şi mi le ierta. Nu eraŭ lipsurile alea izvorâte din sufletul nostru, ci eraŭ lucrurĭ ce nu se pot despărţi de lumea noastră ce trăeşte în sărăcie... Nu avea ce'mĭ da de dulce, i-am crezut. N'am prea avut şi eŭ şi mi-a crezut. Eram amândoĭ oameni de înţeles şi cu învoială varza acră era miere şi cozonacĭ!

— Aşa e frate-meu! zise şi Niculae şi îĭ întinse mâna. Constantin i-o luă şi i-o strânse cu putere. Cârciumarul le aduse jumătatea.

— Să n'o maĭ bem, zise Niculae.

— De ce?

— Nu maĭ îmĭ place. S'o dăm ăstora ce aŭ râs de noĭ.

— Fie!

Amândoĭ scoaseră banii să plătească ocaua dinainte. Se ciorovăiră mult că ala: plăteşte el tot, celălalt: ba plăteşte el, până când remaseră să plătească fiecare pe jumătate.

— Nu frate-meu, să plătim d'o potrivă. Cinstea merge la cinste, dar orice dar trebue să fie un împrumut; aşa e drept şi aşa hotărăşte gândul când îl întrebĭ pe el.

Plătiră şi plecară amândoĭ. Românii căzuseră pe gândurĭ.

— Aşa e, zise unul, aŭ dreptate. Orice ceartă, orice bătae izvorăşte orĭ din prostia unuia, orĭ dintr'a amândorura; orĭ din răutatea unuia singur, orĭ dela amândoĭ. Doĭ oamenĭ cu judecată nu s'ar putea certa ca să se şi bată...

— Eĭ asta e mintea românului a după urmă! răspunse altul. Şi eĭ verbiră mult, în vreme ce Constantin şi Niculae, înfrăţiţĭ iar se căiaŭ de prostia lor de o clipă şi se despărţiseră prietenĭ ca şi maĭ înainte...

I. C. Vissarion

PE UN ALBUM

File multe: albe, scrise...
Rânduri, gânduri înşirate.
Câte oare dintre ele
Fi-vor sincere, curate?

Mă întreb, privind albumul:
Insă filele 'mi răspund:
«Scrisul este paravanul
Gândurilor ce se-ascund!

Const. Dinpoet.

FEMEIE DIN POIANA SIBIULUI

IMPRESII LITERARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Războiul şi literatura

de I. FOTI

S'a stabilit acum, în mod definitiv, convingerea că între mediu şi producţia literară, e o corelaţie de la cauză la efect. Ar fi o nebunie să credem că Racine s'ar fi născut în Arabia şi că Beethoven ar fi de origină turcă.

Cu moartea vieţii ateniene, a independenţei acesteĭ republicĭ, s'a dus şi literatura greacă; murind Roma, nu se maĭ putea naşte un noŭ Virgiliu — Epoca de revoluţie sufletească, de chaos, ce s'a ivit în secolul al XVIII-lea a avut de efect formarea literaturii de *Drang und Sturn* şi a romantismuluĭ.

Nota caracteristică ce domină în producţiile noastre literare până la 1877 este naţionalismul şi nota războinică. La greciĭ, sârbĭ şi bulgarĭ literatura este naţionalistă, — căcĭ numaĭ popoarele marĭ, saŭ cele, ale căror viaţă socială e liniştită, numaĭ neamurile cu aspiraţiunile naţionale realizate, cu veleităţile de independenţă asigurate şi cu tradiţiunĭ de cultură seculară aŭ atins culmile arteĭ adevărate.

Fiecare popor îşĭ are literatura sa războinică.

De multe orĭ strigătul general de entuziasm şi de bărbăţie se rezumă într'o singură poezie.

Greciĭ aŭ avut pe un Tyrteu; Franceziĭ aŭ marseilleuse; Nemţiĭ *die Wacht am Rhein*. Popoarele carĭ aŭ luptat maĭ mult pentru câştigarea independenţeĭ lor, aŭ un şir întreg de poeţĭ războinicĭ. Germanii aŭ pe Koerner, pe Arndt, etc.; la italieni aŭ scris poezii patriotice ceĭ maĭ marĭ cântăreţĭ aĭ Italieĭ, ca Leopardi, Carducci, etc.

La noĭ, ceĭ maĭ de samă poeţĭ, aŭ scris poezii patriotice: Alecsandri, Eminescu şi Coşbuc.

Este o epocă, în viaţa popoarelor tinere ca şi în vârstă de adolescenţă a individului, când toată fiinţa ta, toate dorinţele tale, tot sufletul tăŭ, n'are de cât o singură ţintă, un singur ideal: să-ţĭ stabileştĭ şi tu un rost în lume. Toţĭ strămoşiĭ noştri conştienţĭ aŭ visat acest ideal, l'aŭ dorit, şi aŭ murit cu iluzia că se va realiza. Numaĭ atuncĭ când vom depăşi limitele de îngrădire şi de sugrumare sufletească, numaĭ atuncĭ când nu vom maĭ simţi părţĭ din trupul nostru chinuite şi ciopârţite, numaĭ când ne vom simţi întregĭ, sănătoşĭ la suflet şi la minte, — cu gândul senin şi cu inima veselă, exuberanţa vieţii din noĭ, prinosul sufletuluĭ nostru se va revărsa în opere de artă. Câte inteligenţe şi câte suflete marĭ ale neamuluĭ nostru nu le înghite lupta naţională aprigă dincolo de hotare şi lupta meschină pentru existenţă dincoace, la noĭ în ţară! Totul e în tranziţie, totul e în prefacere, societatea ca şi sufletul, de abia încep să se conturez, din literatura ce s'a scris, din simptomele de viaţă zilnică, caracteristică, de abea acum începe, să se desprindă pecetea de marcă a naţiuniĭ române!

Parcă din tot ce avem lipseşte ceva, nu suntem întregĭ, nu simţim pulsul unuĭ întreg organizm; şi avem acea ţărănime viguroasă şi aprigă de peste Carpaţĭ, care să dea avânt şi masselor populare dela noĭ la o nouă viaţă; ne lipseşte principiul vital de muncă şi de seriozitate, pe care-l găsim, în mod atât de fericit dezvoltat, la fraţiĭ noştri supuşĭ dominaţiunilor streine!

De aceea nu sunt poeţĭ de aĭ noştri, şi nu e scriitor de al nostru, care să nu fi visat şi să nu fi cântat întregirea neamuluĭ.

De-am câştiga şi ce-am pierdut-odată!

Iată dorinţa adâncă şi arzătoare a fiecăruĭ român conştient de când se naşte şi până moare.

De aceea ceĭ maĭ marĭ poeţĭ aĭ noştri aŭ cântat războiul; căcĭ nimenĭ nu ne maĭ poate reda ce am pierdut, prin veacurĭ, din neştiinţă şi din vitregia vremurilor, decât un războiŭ victorios.

De câte orĭ în şcoală, citind istoria marilor noştri voevozĭ, de câte orĭ visând la marele fapte ale Românilor de pretutindenĭ, gândindu-ne la suferinţele acestor din urmă, la dreptul lor de a fi socotiţĭ şi eĭ ca oamenĭ pe lume, la dreptul de a avea un traĭ maĭ bun, de câte orĭ evocând icoane de a le trecutuluĭ, nu ne-am simţit furaţĭ de un avânt neînţeles, n'am fost atraşĭ de o irezistibilă putere de câte orĭ nu ne vom fi simţit gata să luăm arma şi să pornim... Unde? spre ideal... Pentru ce? Ca să scăpăm de acest vis urât, pe care ni l'aŭ lăsat strămoşiĭ moştenire, care ne chinue zi cu zi, clipă cu clipă şi care nu ne va da pace, nicĭ nouă, nicĭ urmaşilor noştri, până la mormânt, de nu-l vom fi realizat cândva...

RAPSODUL

— Din viaţa lui Anton Pann —

de N. PORA

În capătul uneĭ hudite ingurste din Dobroteasa, întârziază până azĭ o casă cu ceardac şi cu parmalicuĭ de lemn. Aproape o ruină, casa părăsită, prin ale căreĭ geamurĭ sparte îşĭ face vântul mendrele, îţĭ duce gândul cu zecĭ de anĭ în urmă, p'atuncĭ pe când alţĭ Bucureştĭ, cu alte obiceiurĭ, şi cu alte apucăturĭ puteaŭ să ocrotească dăinuirea lihnită a unor gospodăriĭ simple ca aceea din Iuăţa Leuluĭ, din Dobroteasa.

P'atuncĭ, pe vremea când marile artere de comunicaţie de azĭ ale oraşului purtaŭ străvechile numirĭ de „podurĭ", după felul cum eraŭ alcătuite din adevărate podişţĭ întinse peste butuciĭ înfipţĭ în nataştinile alimentate de braţele capricioaseĭ Dâmboviţe, p'atuncĭ tot „Podul Beilicului!" era o întreagă mahala de vechĭ case şi micĭ palate boereştĭ.

Traiul tihnit, aproape patriarhal dus de paşnicĭ purtătorĭ aĭ isticului şi giubeleĭ, aducea cu el şi feluritele petrecerĭ simple, ce puteaŭ fi închipuite p'atuncĭ.

D'aceea din multe case marĭ se îndreptaŭ spre căsoaba din hudiţa Leuluĭ câte un argat saŭ slujitor de carte boierească, fără ca nicĭ unul să vie cu mâna goală. Ba cu o turtă, ba cu zaharicale saŭ vre-un coş de fructe de tot felul şi pe de asupra cu câte un chiup de vin — aşa se îndrepta argatul spre fericita casă din Dobroteasa.

Iar când scârţâitul preiung al porţiĭ deştepta un dulăŭ, oploşit sub scara de lemn, de lângă gârliciul pivniţeĭ, o ferestruică se deschidea spre curte:

— Cine e?

— Om bun jupân Antoane!

Iar pe faţa omuluĭ; cu fes ivit în geam trecea o licărire de bucurie când vedea plocoanele din braţele argatuluĭ:

— De la cine?

— De la serdarul Hristachi, din „Podul Calicilor" ...ca diseară-ĭ zaiafet şi sindrofie mare! Vine bulea!...

— Spune luminateĭ sale c'oĭ veni şi umblă sănătos!

— Să viĭ sănătos jupân Antoane!

Iar în vreme ce nevastă-sa suia din greŭ scara cu plocoanele, Anton Pann, restitul ropsod popular, îşĭ lua ghitara din cuĭ, instruindu-o, strângându-o într'una, începând sfâriară de cântec, lăsându-l ca să încerce altul, îngânându-l încet pe nas fără să piardă din ochĭ bunătăţile trimise de boer.

Iar pe 'seraie când festilele înmânărilor de seă începeau să sfârţie şi să umpluă casele sărace hurduitul greoĭ al roţelor uneĭ bateĭ boereşĭ

scolea pe la ferești capetele curioase ale vecinilor lui Anton Pann.

Iar când scobora scara, ușurel să nu lovească ghitara tupilată sub giubea și să nu-i pice cumvaișlicul, pe care-l purta cam anevoie, Anton Pann răspundea bineților vecinilor zâmbind.

— Petrecere bună jupâne!

— Tam tale!

— Să-ți dea aspezen viers frumos, cuscre!

— Și 'mtale nuri statornici cuscre! — zâmbea rapsodul urcând scărița bulcii boerești care pornea în trapul cailor.

De la scară îl și luau în primire boerii înveseliți de sosirea lui Anton Pann:

— Aferim jupân Panne! Te lași greu la adus! Nu mi-ai venit la prazNicul gineri-meu!

— Să-mi fie cu iertare stăpâne — îngâna umil rapsodul —, dar fusesem din ajun poftit la parastasul de la Mântuleasa...

— Ei atunci se schimbă cheremeaua!

Iar jupân Pann cu câte o lemerea făcută aleselor fete ce-l așteptau pe el ca să se înceapă zaiafetul, încheia cu toate trecând la locul lui, în fruntea mesei.

Și după ce talgerele cu toate bucatele îmbelșugate poftele tuturor, ropsodul își apuca ghitara începând cu glas limpede câte un cântec vechi:

„Firicel de iarbă neagră...
„Dragă, dragă și iar dragă
„Toată lumea mă întreabă
„Dragă, dragă și iar dragă...
„De ce port cămașe neagră
„Dragă, dragă și iar dragă!..."

sau:

„Pasăre galbină 'n cioc
„Rău mi-ai cântat de noroc"

sau:

„Piatră, piatră că e piatră
„O calcă calul și crapă
„Inima mea multe rabdă".

Ducând-o așa într'un cântec, din vechile cântece lumești din „Spitalul amorului", până ce li se făcea nehamete boerilor d'atâta cântec" cereau fetelor „să-și mai vadă de ale lor", iar lui Anton Pann „s'o 'ntoarcă pă foaia ailaltă!"

Iar rapsodul se supunea zâmbind închinând câte un pahar și după ce-l golea de vin, musafirii treceau rând pe rând prin fața lui, umplându-i-l, ochi, cu galbeni.

Și începea „pe foaia ailaltă" prinzând să înșire în versuri poznașe cutare ispravă a unui amorez prins și bătut măr de bărbatul necredincioasei, sau cine știe ce altă întâmplare veselă, hărăzită lui Pann pentru „Povestea vorbei".

Iar după ce ale „De prin lume adunate și iarăș la lume date, se deșiraŭ din caerul amintirei acestui rapsod popular, alesele fete mai încingeau și câte un stos sau câte un pichet, dându-i pace lui Pann, care se și strecura binișor pe scară în curte, unde îl aștepta butca, gata.

Și așa zi cu zi și seară cu seară și-a cheltuit viața cântând și spunând și altora cele ce mintea și sufletul lui de poet popular i-au hărăzit spre cinstea lui și a neamului nostru iubitor de cântec și poesie...

In *Biblioteca de popularizarea științei* a apărut *Cum să înveți stelele*, broșură de 150 pagini cu 28 gravuri, de d. V. Anestin. E un manual practic pentru cei cari vor să se familiarizeze cu toate constelațiile ce se văd din țara noastră și cuprinde nenumărate tabele și sfaturi, între altele o tabelă pentru găsirea pe luni a planetelor principale până la 1930.

Prețul 1 leŭ 20 bani. Se găsește de vânzare la principalele librării și se trimite prin ramburs dela administrația Caseĭ Școalelor (strada Fântânei).

Scene din războiŭ

După bătălie

GÂNDURI NEGRE

Mi-i sufletul prăpastie întreagă
Și gândul un pustiu fără sfârșit,
De toate câte-odată le-am iubit
Nimica, dar nimic nu mă mai leagă.

La ce-ași minți? Cu 'n zâmbet ipocrit
Să 'nfrunt și azi privirea ta dulceață?
Când Fericirea însăși mă reneagă
Ce'mi mai rămâne de nădăjduit.

Ași vrea să plec. Să plec și fără urmă.
Nimic din jurul meu să nu'mi trezească
Aducerile-aminte de mai bine.

In ceasu 'n care viața mi se curmă
Spre moarte parc'ar sta să mă 'nboldească
O silă nesfârșită chiar de mine!

I. C. Asian

Convorbiri astronomice

COMETA ENCKE

Vi se vorbește prea mult de războĭ; ziarele și chiar revistele sunt pline cu asemenea amănunte, așa că uneori, văzând veșnicul titlu al rubricei mele, ceĭ doritorĭ tot de lucrurĭ războinice își vor fi zicând cu dreptate, că cel care semnează aceste rândurĭ încearcă ceeace nu se poate: a face pe o seamă de cititorĭ, să nu iute că războiul va trece, dar frumusețile și adevărurile natureĭ rămân aceleași. Nu, imposibil nu e; și-apoĭ așĭ fi foarte mulțumit, dacă nu ar fi de cât prea puținĭ ceĭ care să-mĭ asculte poveștile cerești.

Sunt maĭ mulțĭ ceĭ care tresar citind o telegramă nouă, cu privire la războiul european; sunt însă câți-va și-mĭ fac onoarea să mă prenumăr printre eĭ, care aŭ încercat o adevărată emoțiune, când aŭ aflat zilele trecute, că a fost regăsită cometa Encke.

Vezĭ că această cometă, de și mică, față de altele, e foarte interesantă. Cometa Delavan, care încă strălucește pe orizontul sereĭ, cu toată depărtarea enormă la care se află, tot strălucea ca o stea de mărimea 2 aproape. Dacă s'ar fi apropiat de pământ până la vre-o 40 milioane kilometri, ar fi îngrozit lumea. Cometa Encke s'a apropiat de pământ până la 43 milioane kilometri și tot nu e strălucitoare. (Scriu aceste rândurĭ la 17 Octombrie stil noŭ, iar apropierea de 43 milioane kilometri va fi la 27 Octombrie stil nou). Cauza e masa eĭ cea mică. Cu toate acestea e o cometă simpatică, de oarece regulat, din treĭ în treĭ anĭ ea se reîntoarce în preajma noastră și o putem observa. De zecĭ de orĭ s'a reîntors și se va reîntoarce, afară numaĭ dacă îĭ se va întâmpla cine știe ce accident, căcĭ accidente se întâmplă și corpurilor cerești.

Se observase într'o vreme, eă din ce în ce își scurta perioada, ceeace dacă ar fi continuat, ar fi avut ca urmare năpustirea bieteĭ comete în soare. Aceasta a durat de la 1786 până la 1858, când s'a observat o creștere a perioadeĭ.

Uneorĭ, dar foarte rar, din cauza poziționeĭ avantagioase față de balconul nostru ceresc, pământul, o vedem cu ochiĭ liberĭ. O asemenea împrejurare ar putea să se presinte și în anul acesta.

Intr'un veac se reîntoarce de treĭzecĭ de orĭ.

Ca totdeauna, astronomiĭ i-aŭ calculat drumul ce urmează să-l aibă pe bolta cerească și un astronom d. Thiele, de la observatorul Bergedorff (Hamburg) a regăsit-o într'una din serile senine ale luneĭ trecute (Septembrie). Strălucea ca un noruleț ceresc foarte neînsemnat, care a impresionat... numaĭ placa fotografică, cea extrem de sensibilă. Tocmaĭ în Decembrie se va afla ea la cea maĭ mare apropiere de soare, la perihel, cum spun astronomiĭ. Amănunte am publicat în „Ziarul Științelor populare".

Când mă obosește munca, recitesc câte o carte și printre altele sunt două volume vechĭ, un repertor de apariționĭ cometare de abatele Pingré. Sunt și amuzante și instructive acele descrierĭ uneorĭ înfricoșetoare, puse maĭ totdeauna în legătură cu morțĭ de regĭ și împărațĭ, cu războaie nemiloase, cu bolĭ spăimântătoare. Poveștile acestea, pe lângă învățămintele științifice ce le poțĭ scoate din ele, maĭ te instruesc și asupra copilărieĭ omenireĭ, ajunsă azĭ cu mare greutate, la adolescență, dar nu și la maturitate.

E maĭ mult ca sigur, eă dacă azĭ s'ar arăta pe cer vreo cometă strălucitoare ca pe vremurĭ, omenirea tot așa s'ar înspăimânta, căcĭ de ce ne-am face iluziĭ, oameniĭ în adevăr culțĭ sunt tot în minoritate pe planeta Pământ; locuitoriĭ acestuĭ astru — din depărtărĭ Pământul se vede și el ca un astru — tot nu s'aŭ domirit asupra rostuluĭ lor în univers. Închipuiți-vă o populație de dihorĭ care nu vrea să știe de lumina soareluĭ și care și-ar duce viața în găurile lor subpământene.

Victor Anestin

Lăcomia pentru bani

— După Crilov —

Era odată un om sărac. Intr'o seară se culcă, dar nu putu să doarmă.

Îl frământa un gând: de ce oameniĭ săracĭ să fie lipsițĭ deseorĭ și de pâinea zilnică, iar bogațiĭ să trăiască în belșug? Cum uniĭ bogătași, carĭ au lăzĭ pline cu aur, se căznesc să tot strângă banĭ, trăind ca niște calicĭ, și canonindu-se?

„De aș avea banĭ,—își zicea el.— n'aș face așa". Aș trăi ca în raĭ și aș da și altora.

Gândindu-se astfel, el auzi pe cineva spunându-ĭ:

— „Uite, în punga aceasta, dacă vreĭ să fi bogat; în ea veĭ găsi numaĭ un galben, dar dacă îl veĭ scoate din pungă, un altul va răsări în locul luĭ. Adună-ți galbenĭ câțĭ voeștĭ și în urmă aruncă punga în rău. Ține minte însă, că până nu veĭ arunca punga, nu se cade să cheltuești nicĭ un galben, căcĭ tot aurul s'ar preface în cărbunĭ".

Săracul, de bucurie, nu știa ce să facă. Când își veni în fire își aduse aminte de ciudata pungă. Scoase din ea un galben, privi înăuntru și văzu un altul.

„Ia-te uită se — gândea el — ce fericire!... Apoĭ într'o singură noapte eu voiu grămădi o întreagă avere, iar mâine voiu fi unul dintre ceĭ maĭ bogațĭ oamenĭ din lume. Apoĭ voĭ arunca punga și voiu trăi fericit!"

A doua zi, însă, își schimbă gândul:

„De ce n'aș maĭ grămădi încă o avere? Maĭ scot din pungă și azĭ toată ziua și apoĭ o arunc".

Și așa maĭ făcu o grămadă de galbenĭ și încă una și încă una și cu cât îngrămădea cu atât îĭ venea gustul să maĭ adune, fără să se gândească să maĭ arunce punga. Dar săraculuĭ i s'a făcut foame și în casă n'avea decât un codru de pâine uscată. Să-și cumpere ceva de mâncare nu-ĭ venea, căcĭ trebuia să arunce punga. Așa că mânca numaĭ pâine uscată și aduna aur zi și noapte. Trecu o săptămână, o lună și săraculuĭ nu-ĭ venea să se despartă de pungă.

„Cine nu se bucură la banĭ multĭ? zicea el. Cu cât vor fi maĭ multĭ, cu atât maĭ bine!"

Își trăia viața ca în vremea când era sărac, uitase că-și pusese în gând să trăiască în desfătărĭ și să maĭ dea și altora.

Rare-orĭ amintindu-și de sfatul necunoscutuluĭ misterios, luă punga și se îndrepta spre râu să o arunce, dar se înapoia din drum tot cu ea.

Astfel ajunse la adâncĭ bătrânețe, galben ca și aurul adunat, dar nu conteni să tot strângă galbenĭ până ce muri cu punga în mâinĭ.

Trad. de **Donev**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

București - Ierusalim

NOTE DE CALATORIE

DE

— V. MESTUGEAN —

— URMARE —

XXX

IN GRADINA GETSEMANI

Pe coasta Munteluĭ măslinilor, într'o vale, se ascunde mica grădină Getsemani, martora suferințelor luĭ Isus.

Ierusalimul văzut de pe muntele Măslinilor

Actualmente proprietate a franciscanilor, grădina Getsemani e înconjurată de un zid înalt formând astfel un cadrilater neregulat.

Un preot bătrân, dar foarte gentil, păzește grădina. El vine și ne deschide portița primindu-ne cu mare afabilitate.

Apoĭ, ne conduce frumos prin grădină în care se văd maĭ multe rondurĭ pline de florĭ maĭ ales de micșunele. Printre rondurĭ sunt alee curate acoperite cu nisip. E o grădiniță bine îngrijită ca orĭ care alta, dar e departe de a-ți da cât pe departe impresia amintirilor de care e plină.

Sunt însă interesante de văzut ceĭ opt măslinii bătrânĭ despre carĭ se zice că ar data de pe vremea luĭ Christos.

Măslinii aceștia își aŭ trunchiurile crăpate de vreme și abia maĭ pot produce ici-colo câte un frunct palid și isolat.

Arborii aceștia venerabili sunt îngrijiți cu mare solicitudine și totuși abia dacă îșĭ maĭ târăsc zilele grație proptelelor și zidărilor speciale ce-ĭ înconjoară.

Părintele franciscan ne-a dat voie să culegem florĭ și să ne facem câte un buchet din toate varietățile de florĭ din grădiniță. Apoĭ, ne-a condus într'un salonaș unde s'a întreținut cu noĭ îndelung despre Țara românească. Părintele e italian de origină și se interesează foarte mult de românĭ despre carĭ știe multe și în deosebi că-s frațĭ cu italienii și celel'alte popoare latine. Regretă, însă, că vin atât de puținĭ românĭ să viziteze locurile sfinte.

Ne prezintă apoĭ un registru al vizitatorilor rugându-ne să semnăm. Cercetând registrul, aceștia perit de miĭ de iscălitur, găsesc, în fine, și un nume românesc, care însă, în momentul acesta, îmĭ scapă.

La plecare, părintele ne oferă ca amintire, iconițe împodobite cu frunzișoare căzute de pe măslinii ceĭ bătrânĭ.

Lângă poarta grădineĭ se vede o stâncă, unde Isus a găsit dormind pe apostolii săĭ Petru, Ion și Iacob.

Ceva maĭ jos, un fragment de coloană arată locul unde Iuda a trădat pe Stăpânul său sărutându-l.

Dar să reproducem după Evanghelie pasagiul referitor la suferințele din Getsemani ale luĭ Isus.

„Și vin la un loc al căruĭ nume este Ghetsemane și zice ucenicilor săĭ: Stațĭ aci până mă voĭ ruga.

Și ia cu sine pe Petre și pe Iacob și pe Ion, și începu a se întrista și a se turbura adânc. Și le zise: întristat foarte este sufletul meu până la moarte; rămânețĭ aci și veghiațĭ.

Și mergând puțin maĭ înainte, căzu la pământ și se rugă că dacă este cu putință să treacă dela el ceasul.

Și zicea: Aba, Tată, tot îți este cu putință; dă la o parte dela mine acest pahar, însă nu ce voesc eu, dar ce tu voești. Și vine și-ĭ află dormind și zice luĭ Petre: Simone, dormĭ? Nu avușĭ tărie să veghezĭ un ceas? Veghiațĭ și vă rugațĭ ca să nu intrațĭ în ispită. Intr'adevăr, spiritul este nepregetător, dar trupul neputincios.

Și iar ducându-se se rugă zicând același cuvânt. Și venind iarăși îĭ găsi dormind; căcĭ ochiĭ lor erau cu totul îngreuiațĭ și nu știau ce să-ĭ răspundă.

Și vine de a treia oară și le zice: dormițĭ de acum și odihnițĭ-vă; este destul; a sosit ceasul, iată fiul omuluĭ este dat în mâinile păcătoșilor. Sculați-vă să mergem; iată s'a apropiat ceĭ care mă dă prins.

Și îndată, vorbind el încă, vine Iuda Iscariotul și cu dânsul gloată multă cu spade și lănci. Iar ceĭ care avea să-l dea prins pe dânsul, dase un semn învoit zicând: pe care îl voĭ fi sărutat el este. Și venind, îndată apropiindu-se de dânsul zice: Rabi, și îl sărută.

Iar eĭ puseră mâna pe el și-l apucară".

Pe lângă acest Getsemani care aparține catolicilor, maĭ există prin apropiere un Getsemani armenesc și altul grecesc.

Getsemani înseamnă tease pentru strivirea măslinilor.

Getsemani

XXXI

Grota Agoniei

Cititoriĭ și-au dat seamă că acum mergem de vale coborînd din ce în ce muntele Măslinilor.

Decĭ, ceva maĭ jos de grădina Getsemani intrăm în așa zise *Grotă a Agonieĭ* săpată în stâncă. Se zice că aci Isus a scos sudorĭ de sânge.

Grota conține două cavitățĭ carĭ primesc o slabă lumină de la o deschizătură practicată într'o parte a bolțeĭ.

In interior se află maĭ multe altare împodobite cu florĭ și candele carĭ ard neîncetat. Un franciscan ne explică rostul acesteĭ grote pierzându-se în ipoteze și ne atrage atenția asupra unor frescurĭ destul de bine conservate rămase după timpul cruciaților.

Dar ceace m'a uimit în deosebĭ, e o cruce de lemn, ca de doĭ metri lungime, vopsită în roșu închis, atârnată de unul din pereții Groteĭ.

Crucea aceasta a adus-o în spinare un pelerin ungur făcind drumul pe jos dela Budapesta la Ierusalim în 5—6 anĭ de zile. Imĭ pare rău că n'am notat numele evlaviosuluĭ maghiar care, neîndoios, deține recordul pelerinagiile făcute vreodată *apostolește* la locurile Sfinte, căcĭ, ar fi meritat ca să-l trec și eu la nemurire.

(Va urma).

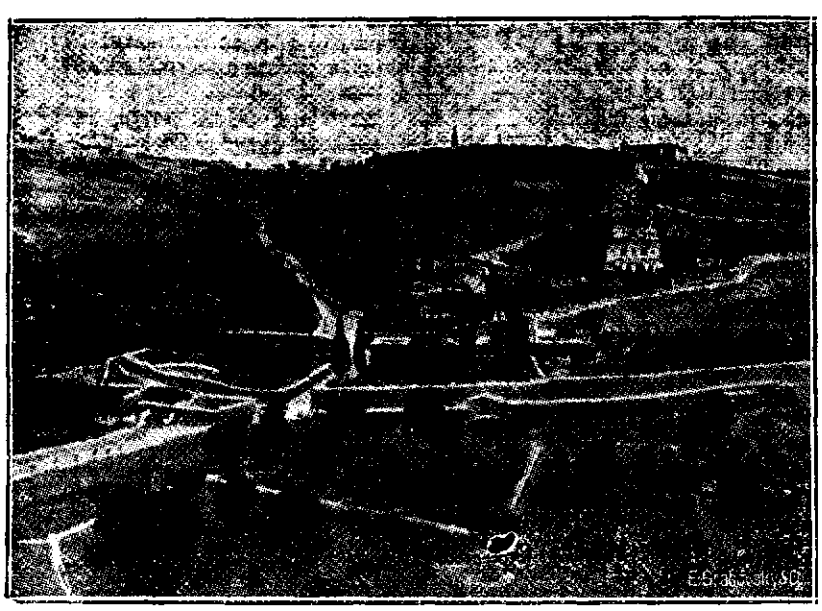

Muntele Măslinilor

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aniversarea morţii pictorului Baltazar

S'aŭ împlinit cincĭ anĭ de când unul din ceĭ maĭ distinşi şi maĭ sârguitori artişti aĭ neamuluĭ nostru, Abgar Baltazar, a dispărut dintre noĭ.

Lucrând, cercetând, scriind, gândind, Baltazar ajunsese la vârsta luĭ a cunoaşte arta picturală maĭ bine decât mulţĭ alţiĭ.

Nu împlinise nici 30 de anĭ când murĭ, totuşi ne lăsă o imensitate de pânze, de desemne, de schiţe, în care se văd toate genurile artei picturale: peisage, compoziţiĭ religioase şi istorice, capete, acuarele, pastele, şi maĭ presus de toate *modèle* de artă decorativă, executate cu gândire şi cu o muncă încordată.

Când eşi pe uşa strâmptă a şcoaleĭ de Arte Frumoase din Bucureştĭ pe care o termină cu distincţie şi intră pe poarta largă a societăţiĭ simţi un mare gol: îĭ lipseau şi baniĭ necesari a face artă, şi îĭ lipsiau maĭ cu seamă muzeele şi colecţiile de artă de unde avea să se inspire. Alergă cu schiţele şi lucrările la subţioară la un ministru al Instrucţiuniĭ şi cerând un ajutor de streinătate îu refuzat, pe urmă se prezentă la un altul, în alt an, îĭ expuse planurile sale, iar acesta spre a-l împiedica de a maĭ face artă îl numi copist la acest departament. N'avu ce face. Lipsit cu desăvârşire de mijloace primi acest post, iar orele libere lucra şi gândea. In 1907, uimi pe toţĭ când în expoziţia sa aduse 126 lucrări, frumoase ca execuţie şi ca concepţie. *Invăţătorul. Ostean din vremea luĭ Ştefan cel Mare, Doamna Ruxanda, Sf. Gheorghe, Portretul D-ruluĭ Nanu-Muscel,* precum şi o mulţime de peisage de toamnă şi vară, colţuri de grădini, portrete, capete, naturi moarte, atraseră atenţiunea tuturor. Toţi îl lăudară, îl felicitară şi atâta tot. După o lună închise expoziţia, ducându-şi maĭ toate prânzele acasă. Nu se descurajă însă. Lucră înainte, îndreptându-se cu deosebire către arta decorativă unde avea să fie neîntrecut. Toţĭ eroiĭ legendelor şi basmelor noastre, toţĭ Feţiĭ frumoşi şi Ilenele cosânzene, balauriĭ cu şapte capete, smeiĭ şi celelalte fantastice închipuiri, fură reprezentate cu multă dibăcie în pânzele sale decorative.

Prin felul cum sunt chibzuite şi aranjate motivele de decoraţiune, prin armonia culorilor ca şi întreaga poezie ce exală din pânzele luĭ Baltazar, ne arată cu prisosinţă că a fost un artist cu o imaginaţie bogată, cu o cultură aleasă şi de un remarcabil talent.

Luptând din greu cu toate neajunsurile, el nu a putut trece graniţa spre a vedea Ravenna care îl interesa, nicĭ Parisul cu minunile luĭ de artă veche şi modernă. S'a închis în casă însă şi a produs până în ziua de 26 Septembrie 1909, când plecă din această lume.

După moarte, opera luĭ s'a răspândit în toate părţile. La Muzeul Simu, la diferiţĭ colecţionarĭ din ţară ca şi la Paris în casele câtorva cunoscători, pânzele luĭ ocupă un loc de cinste. Dela el vor avea de învăţat toţĭ ceĭ carĭ se vor încumeta a face artă decorativă la noĭ, căcĭ în lucrările luĭ sunt întrunite toate calităţile unor adevărate opere de artă. Cu ocazia acestei triste aniversări depunem... pe mormântul luĭ un buchet de florĭ, şi o lacrimă sinceră.

Sculptorul George Dimitriu

Pentru orĭ-ce reclamaţiunĭ sau schimbărĭ de adrese, d-niĭ abonaţĭ sunt rugaţĭ a ataşa şi una din benzile cu care primesc ziarul «*Universul Literar*», contrar, reclamaţiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Scene din războiŭ

După bătălie

REÎNVIERE

„Vrei tu trecutul să renască iară,
Imĭ zise ea, prin sărutări nebune,
Te maĭ iubesc şi-acum; privește, spune.
Nu-ĭ trupu-mĭ fraged, sânĭ nu 'nflorăă

„La fel ca alte dăţi! Să ne'ncununе
Ne vom ascunde 'n părul meu: comoară,
Şi-atunci, cât aş dori clipa să moară,
M'aşi fericĭ că viaţa mea apune.

„In mine văd trăind sufletu-ţĭ tânăr,
Şi 'n ochi himere, visc fără număr
Tesute din iluziĭ astăzi plânse".

Aşa-mĭ vorbi şi-mĭ dete gura-ĭ toată;
Am prins'o 'ncet fără să-ĭ spun vreo soaptă
Doar mâinile le-aveam puternic strânse.

Ioan Totu

Zâmbetul regelui Franţeĭ

Când ducele de Montagis voi într'o seară să se reîntoarcă în apartamentele sale de sub acoperişul castelului din Versailles, după obişnuita sa plimbare de seară, se apropie de el tânărul marchiz de Brissac, cel maĭ tânăr paj al regineĭ, îl salută şi înclinându-se îĭ dădu un bilet care răspândea un parfum îmbătător.

— Dela regina! zise marchizul încet.

Ducele păli, îĭ luă scrisoarea, mulţumi şi plecă la locuinţa sa. Aicĭ fu cuprins de ameţeală. Toată mobila pare că dansează împrejurul său. După câteva minute se liniştĭ într'atât, încât putut să deschidă scrisoarea. Da, era mâna eĭ — mâna regineĭ.

— Scumpul meŭ amic! scria ea. M'am hotărît, să'ţĭ împlinesc dorinţa, rugămintea pe care mi-o adresezĭ de mulţĭ anĭ cu o fidelitate şi cu un devotament demn de admirat. Ea se va împlini chiar azĭ... da chiar azĭ!... Maria Terezia".

Privirea i se turbură şi biletul îĭ căzu din mână. Il venea să îngenuncheze, să sărute aceste rândurĭ, şi să le ude cu lacrămile sale. Inima îĭ săltа de bucurie. In fine! exclamă el. Ea vine şi te va săruta!

Fiind cuprins de slăbiciune, se lăsă pe un scaun, şi'şĭ luă peruca din cap.

In fine! El răsuflă. O, el ştia deja; nu frumuseţea luĭ fusese ceea ce cuceri pe Maria Tereza, nicĭ graţia, nicĭ spiritul şi cavalerismul său. Soarta fu aceea care o făcu să alunece încet în braţele sale. Târziŭ, dar totuşĭ; deja ca paj el adusese omagiĭ ilustreĭ femeĭ. Dar pe atuncĭ tânărul săŭ sentiment i se păru ca o ceremonie. Da, el făcea numaĭ aşa ca şi când ar fi fost cuprins de o pasiune maĭ profundă faţă de mândra fiică a luĭ Filip al Spanieĭ.

Aceasta o făcuse din curtoazie, din lealitate şi galanterie. Inima luĭ nu svâcnea când regele Ludovic petrecea serile la soţia sa, — şi nicĭ nu tresărea când a doua zi dimineaţa ea îl chema strălucind de fericirea iubireĭ.

Aproape de un sfert de veac el i-a spus în fiecare zi şi oră, că o adoră. In sufletul eĭ însă trona Ludovic ca un zeŭ. Din cauza aceasta rezistă duceluĭ.

Dar regina suferea din cauza metreselor regeluĭ, începând dela Henrietta de Orleans, până la Madame de Maintenon. Faţă de toate aceste regina trebui să rămână în umbră; soarta eĭ era să sufere şi să jelească.

Acum ea se hotărî ca să ascuite pe camerarul eĭ, ducele, care se simţea foarte mândru că este rivalul regeluĭ soare Ludovic XIV. Insuşĭ ducele se mira de curajul săŭ, căcĭ ştia că această vizită, era o primejdie pentru el; îşĭ punea în joc libertatea, ba chiar şi viaţa...

Se făcuse seară. Ducele deschide fereastra, pentru ca să respire aerul îmbălsămat. Se simţea tânăr. După aceea el se duse până la sonerie. Afară în galerie se auzi un clopoţel. Uşa se deschise îndată. Camerierul se înclină înaintea stăpânuluĭ săŭ.

— Dragă Chenon, zise Montagis, am nevoe de un supeŭ. Procură-mĭ ce e maĭ bun. Vinurile cele maĭ scumpe şi gustoase. Baniĭ nu joacă un rol. Apoĭ adu-mĭ florĭ, pe cele maĭ frumoase pe carĭ le veĭ găsi. Trebue să fie gata într'un ceas. Şi încă ceva: trimete-mĭ pe valetul meŭ Lebrun!

Chemon plecă. Lebrun sosi:

— Scumpul meŭ Lebrun, zise ducele, adu-mĭ cel maĭ frumos costum de gală şi cea maĭ mare perucă — şi apoĭ flaconul cu parfum englezesc pe care l-am cumpărat acum o săptămână. Şi la urmă încă una. Trimite pe Bordonnés, bărbierul meŭ!

Lebrun plecă, Bordonnet intră.

— Bordonnet, bunul meŭ Bordonnet, trebue să mă facĭ astăzĭ frumos după cum n'am maĭ fost nicĭodată în viaţa mea.

— D-le duce, doriţĭ să plecaţĭ astăzĭ în oraş?

Tonul bărbieruluĭ îĭ păru ducelui cam suspect. El fixă pe Bordonnet şi observă că acela e cu chef.

— Bordonnet, iarăşĭ eştĭ beat.

— Nu este adevărat, îĭ spune bărbierul. Pe onoarea mea! N'am înghiţit nicĭ o picătură. Azĭ n'am, n'am a-a-a-vut presimţirea că Alteţa voastră veţĭ avea nevoe de mine. De aceea am căutat să mă întremez. Apoĭ maĭ trebue să vă spun că după ce Alteţa voastră vă veţĭ scula, voĭ fi treaz ca-ca-ca — un peşte.

— Mizerabile! strigă ducele, aĭ fi în stare să'mĭ taĭ gâtul. Eşĭ afară!

Ducele se potoli după câteva minute, el ştia că bărbierul săŭ, când lua la măsea era arţăgos. Bărbierul plecă bosmuflat.

Ducele se pipăi pe obraz şi văzu că e cam aspru. Ce va zice regina, când o va săruta? Montagis se încercă ca să se bărbierească singur.

El se desbrăcă de haină şi'şĭ săpuni obrajiĭ.

După aceea luă un bricĭ şi'l ascuţĭ cu artă. Dar când se privi în oglindă, îl trecură fiorĭ recĭ când recunoscu cât de mult îmbătrânise, în atâţia amarĭ de anĭ. El se convinsese că a trecut de mult pentru el vremea aventurilor, că el numaĭ avea dreptul ca să aştepte la el acasă o femee, că nu maĭ avea puterea ca să fericească o femee. El va fi cuprins de spaimă la această oră, pe care o aşteptase cu dor de atâta vreme.

Privi câtă-va vreme palidă şi desperat oglinda în care i se arăta viiŭ viitorul apropiat. El observă cum

BCU Cluj / Central University Library Cluj

se deschise ușa, cum intră regina Maria Terezia... Cum ea se aplecă speriată asupra cadavrului său crede sta întins pe covor. Cum ea se clătină... Cum ea fugi dela locul groazei. După aceea el privi pe regele. Acesta tocmai se ridica din patul său, se îmbrăca în halatul său de mătase și apoi se spăla pe mâini cu spirt de vin. In acest moment îi spuse camerierul, marchizul de Brochet.

— Sire, ducele de Montagis s'a sinucis astă noapte.

Atunci Ludovic cel mare făcu un semn grațios cu capul și'și șterse degetele.

— Pentru ce s'a sinucis el? întrebă regele cu răceală.

— Din cauza unei amor nefericit. Tânărul Brissac spune, că obiectul pasiunei sale a fost regina.

— Ei, — ei! Ea are o înfățișare așa de bună? Am să întreb pe doamna de Maintenon. — Ei, cerule, — când un om e nebun, atunci se sinucide, fiindcă o femee bătrână nu'l ascultă. El ar fi trebuit să se sinucidă dacă i s'ar fi dat lui!...

Era numai o idee de nebunie, care sbuciuma mințile ducelui. Un vis treaz. Cu toate aceste ducele de Montagis nu poate suporta mina batjocoritoare a regelui, pe care i-o înfățișa sufletul său agitat. Cu o forță desperată încleștă briciul. Și acest zâmbet al regelui — fu moartea sa.

C. Scarlu

VENIAMINOFF

AMORUL DE AZI

Grigore Nicolaevici Sportoff se plictisise la Petersburg și plecase la Moscova să se distreze. In compartimentul de clasa I, al vagonului unde se afla tânărul, nu călătorea de cât o singură doamnă. O blondă fermecătoare, cu ochii negri. Sportoff se hotărî să înceapă vorba.

— Dar știi că e frig? începu el.

Blondina tăcu.

— Straniu de tot! Dintr'o dată așa ger mare! continuă Sportoff.

Blondina continua să tacă.

— D-stră sunteți mută? întrebă brusc Sportoff.

— Te rog, d-le, să mă lași în pace, că altfel mă plâng șefului de tren contra d-tale!

— Aha, nu-i mută! se bucură tânărul. Nu-i mută de loc! Din contra are o limbă prea ascuțită!

Blondina începu să râdă.

— Și vesală de tot! Râsul d-tale par'că ar fi un clopoțel de argint!

— Dar și d-ta nu ești mai puțin vesel! spuse blondina continuând să râdă cu poftă.

— Oh, da! Sunt vesel de tot! Vă asigur, că nici nu veți simți când veți ajunge la destinație călătorind cu mine!

— D-ta mergi departe?

— Nu știu, zău, ce să vă spun? Poate aproape, poate departe! Caut un loc, unde să pot trăi vesel și fără grijă cu aleasa inimei mele..

— Nu cred să mai existe astfel de locuri!

— Vino cu mine, și vei vedea, că eu nu te înșel.

— Cum îndrăznești să-mi spui astfel de vorbe?

— Dar pricepe, că îndată ce te-am văzut, mi-ai plăcut și sunt gata să te iau de nevastă.

— Cum? Așa iute?

— De sigur! In secolul nostru practic, nici odată nu trebue să uităm proverbul: „timpul e ban!"

— D-ta ai dreptate! Vreau să fiu sinceră cu d-ta. M'am divorțat de bărbatu-meu și plec la Moscova să mă mărit cu altul. Am în vedere ceva, dar nu pot fi sigură de isbândă. Și-ți pot spune, că nu-mi displaci. Mă numesc Sofia Vasilievna. Numele meu de familie n'ai nevoie să-l știi. Spune-mi acum, cine ești și ce avere ai?

— Mă chiamă Grigore Nicolaevici Sportoff, trăesc cu venitul rămas de la mama.

— Cât de mare e venitul?

— Destul, pentru noi doi.

— Poți dispune de șase mii de ruble pe an pentru mine?

— Cred, că e cam mult!

— Ce? Așa de avar ești? Nici 5000 nu vrei?

— Nu, nu pot!

— Ei, atunci cât? — întrebă iute Sofia Vasilievna, în timp ce trenul se apropia de o stație și tânărul își pregătea bagajul.

— Două mii și nici un ban mai mult.

— Nu ești gelos?

— De loc!

Trenul se opri la o stație.

— Atunci știi ce, d-le Sportoff? Sunt gata să mă căsătoresc cu d-ta!

Amândoi se coborâră și cu primul tren se întoarseră la Petersburg să facă nunta.

* * *

„TERZA ITALIA"

Sub acest titlu, d-l Efisio Giglio Tos, președintele societății *Corda Fratres*, a început publicarea unei foi săptămânale. Deviza ei este „Alianța pentru apărarea italianității și a națiunilor oprimate".

E o foaie de amintiri a faptelor trecute și de pregătirea faptelor viitorului. Scriitorul italian face apel la „Liga italo-română", întemeiată la Ateneul din București în anul 1902, se adresează la întreaga românime să fie alături de Italia în împrejurările de față.

Salutând apariția publicațiunei d-lui Efigio Giglio Tos, îi urăm tot succesul.

*

Aceleași calde salutări și urări le trimitem și d-lui Cesare A. Blengini, din Milano, care a început publicațiunea unei reviste intitulată „Uniunea Latină Universală".

Noua revistă apare în trei limbi: italiană, franceză și spaniolă. Are ca deviză un glob, încins c'o bandă pe care stă scris titulatura „Unione Latina" și d'asupra căruia zboară un vultur c'o ramură în plisc. Iar de desubt se citește: „Acvila latină trebue să întindă imensitatea zborului ei ca să-și reia spațiul și anticul prestigiu în lume".

* * *

Viața artistică și literară

Se vorbește iarăși de reînființarea Operei Române. Se fac chiar înscrierea pentru recrutarea cântăreților și a corului.

Numai de s'ar pune odată temelia acestei instituțiuni care ar fi de un mare folos pentru înălțarea gustului artistic la noi.

*

După domnia literaților, vine aceia a maeștrilor artelor plastice.

Carmen Sylva a sprijinit din toată inima pe scriitori și pe cântăreți. De acum și pictorii noștri ca și sculptorii vor înflori sub privigherea ocrotitoare a Reginei Maria.

Finețea artistică a sufletului Reginei Maria s'a manifestat încă de mult și în toate expozițiile de arte frumoase de până acum.

Era artelor frumoase se deschide și la noi spre marea bucurie a iubitorilor de frumos.

Să se știe însă că Regina Maria are o desăvârșită concepție despre artă și artist.

*

O curiozitate a împrejurărilor de astăzi este că toamna literară nu se mai vestește ca în alți ani cu ploaia ei de scrieri și reviste nouă.

Se pare că războiul popoarelor a făcut să înceteze războiul frazelor și rimelor la tinerii noștrii cântăreți și scriitori.

*

D. *Const. T. Stoika* a dat dovezi de un mare curaj, care într'adevăr i-a fost răsplătit și prin satisfacțiile sale sufletești și prin aprecierile celorlalți.

D. *Stoika*, desigur îndrăgostit de a fi un autor original, e foarte adesea îndrăgostit de producțiile literaturilor străine și atunci încearcă bucuria să le tălmăcească frumos și în limba românească.

D-sa a tradus din Péladan, *Oedip și Sfinxul*, tragedie în 3 acte.

Impresia noastră e că traducerea aceasta, cu stilul nuanțat, cu versul plin și sonor, cu varietatea bogată de expresii, este una din cele mai literare traduceri, cu care se poate îmbogăți o literatură de încercări originale, ca a noastră.

*

Spuneam într'un număr precedent, că pe nedrept se împrumută numele de *„poezie"* unor *„producții ocazionate de războiu"*. Luăm pentru aceasta un specimen de așa zisă poezie germană:

„O, tu Germanie, urăște azi! Cu sânge de ghiață, măcelărește milioane din neamul diavolesc. Până la nouri să se înalțe, munți de carnea și de oasele celor răspuși de tine.

O, tu Germanie, urăște, îmbrăcată în otel! Oricărui dușman străpunge-i inima cu baionete. Nu lăsa nici un prizonier, pe toți amuteste-i. Țările din jurul tău, prefă-le în pustiuri sinistre".

Dacă autorul cași cei ce au publicat au considerat această serie de halucinații cannibalice, ca poezie, — e ușor de închipuit cum și-au înțeles datoria soldații, cari au pornit la luptă.

Ar fi prea puțin să se spună că e numai caracteristică civilizația și conștiința libertară a secolului 20.

Mai de grabă, s'ar crede, că asistăm la revenirea epocii de barbarie.

Bertolo.

* * *

Sacul cu glume

Celebrul tenor Schleszac se ducea la Berlin să cânte în *Profetul*. Când era în tren i se aduse coroana care uitase să i se pue între costumele rolului. Tenorul o puse într'o cutie de pălărie. Ajuns la graniță, se prezintă un vameș care îl întrebă:

— N'aveți nimic de declarat?

— Nimic.

— Vă rog deschideți cutia aceia de pălării.

Cererea vameșului fu ascultată. Dar când văzu coroana, deodată își luă o atitudine smerită și îngână:

— Alteța voastră să mă ierte că v'am deranjat.

*

Prietenul Moftangescu a declarat că nu mai fumează. Și cu toate acestea, întâlnind pe un prieten, îi ceru o țigară:

— Poftim, îi zise acesta. Dar par'că te lăsaseși de fumat?

— E adevărat, îi răspunse, dar trebue să o luăm cu binișorul. Deocamdată, am început să nu mai fumez din țigările mele.

*

Un medic comunal, după o zi foarte ocupată, e chemat în grabă la un bolnav afară din oraș. Luptând cu somnul, ajunge la bolnav. Pune urechia pe pieptul lui și-i zice să numere. Suferindul începe: „unu, doi, trei..." După câtăva vreme, doctorul se zgudue, se frecă la ochi și vede lumina zilei pătrunzând prin fereastră, pe când, cu voce monotonă și obosită, bolnavul murmura:

— 6.845, — 6.846, — 6.847!...

*

Intr'un atelier de pictură începuse o discuțiune asupra dreptului de autor, când sosi un mahalagiu cu ficăsa. Aceasta se oferea ca model pentru terminarea unui tablou. Mahalagiul ascultă și el discuțiunea și o băgă la cap.

După ce pictorul termină lucrarea, plăti fetii. Dar atunci tatăl modelului întinse și el mâna zicând:

— Ați achitat pe fata mea, dar vă rog dați-mi și mie drepturile de autor.

*

— Oh, cum aș vrea să fiu la polul nord! exclamă un datornic plictisit de stăruințele nesfârșitilor săi creditori.

— Ce vorbă o fi și asta? îl întrebă un prietenu mirat.

— Da, aș vrea să fiu la pol, urmă datornicul, atunci când începe noaptea arctică, acea care, precum știi, ține o sută patruzeci de zile. Inchipuește-ți cu ce plăcere le-aș spune atunci creditorilor mei: „Domnilor, vă rog să poftiți mâine de dimineață".

*

Un strengăruș, care nu prea da bune speranțe, eși minunat de bine la examen.

— Bravo, îi zise tată-său încântat. Să știi, dragul meu, că numai celuia care învață bine, îi este rezervat un viitor bun și frumos.

— Iar în prezent, răspunse strengarul, poate să primească de la tatăsău un dar bun și frumos... pe care-l așteptă.

*

Un vapor italienesc e oprit de un altul englez, care caută să vadă printre pasageri dacă nu se aflau și nemți. Erau numai italieni. Iată însă că, în clasa III-a, o femee, cu o fetiță în brațe, începe să se vaete grozav. Intrebată de cauza disperării, răspunde:

— O să-mi fa englezii fetița.

— Cum, pentru ce?

— Apoi dacă o chiamă Germania...

Incidentul se povestește ca autentic, și s'a întâmplat între vasele „Re Vittorio" și „Cornwall".

*

— Unui bun hirurg — explică un profesor celebru elevilor săi — nu trebue să-i fie scârbă de nimic și să aibă un puternic spirit de observațiune.

Unind apoi exemplul cu vorbele, băgă degetul într'un vas cu necurățenii de sub patul unui bolnav, și apoi îl duse la gură.

Eleviii, ca să arate maestrului că au stofa de buni chirurgi, imitară îndată gestul profesorului.

— Bine, le zise acesta. Văd că scârba ați învins-o, dar spiritul de observațiune vă lipsește cu desăvârșire tuturor. Eu am băgat un deget în oală și în gură am introdus altul, pe când d-voastră ați băgat, și în vas și în gură, unul și acelaș deget.

* * *

Război, sau sfârșitul lumei?

In momentele de față, peste douăzeci de milioane se răsboesc în Europa, cad sute de mii de răniți și morți. Nici o putere nu poate să oprească această nepomenită vărsare de sânge.

Dacă însă azi, s'ar spune oamenilor: „Opriți-vă, pământul, planeta voastră, se află în pericol de moarte. Din infinit vine drept spre pământ un soare imens, dar stins. Se va ciocni cu Pământul peste câteva luni ac zile, totul va fi transformat în văpaie cerească, omenirea își va fi isprăvit visul traiului ei..

Atunci, înspăimântați, toți răsboinicii s'ar opri, o panică nebună i-ar cuprinde, răsboiul ar înceta. O poveste în felul acesta veți găsi în

O TRAGEDIE CEREASCA

de Victor Anestin, poveste și amuzantă și instructivă.

Un exemplar, cu coperta colorată costă 1 leu plus 35 porto se găsește la librăriile principale și la editor: d. Traian Dumitrescu, casierul ziarului „Universul", strada Brezoianu No. 11.

* * *

Digitized by Central University Library

Salvatore Farina

Valetul de Pică

— URMARE —

VII.

Încurajat de un semn amical și de un surâs drăgăstos, Donato pune havana în gură, ia de pe masă fantele de pică, îi bagă între cărți și le amesteca copiind stângaciu nepăsarea și îndemânarea care-i plăcuse mult la protivnicul lui. Și noroc că d-l Asdrubal, preocupat să-și potrivească surtucul pe el ca să nu facă cute pe piept, tae cărțile fără să-și ridice ochii, ca altfel ar vedea că studentului în matematici îi tremură mâinile, i se încețesc buzele și i se îngălbenește fața.

Tânărul dă cărțile, apoi le înșiră pale lui cu fața în jos și se uită, cu inima îndoită, la celalt jucător, care, cu coatele înfipte pe masă și cu cărțile ridicate până sub nas, trage binișor din grămadă de colțul unei cărți, pe care o ține așa eșita pe sfert.

Pe Donato îl trec fiori.

Ceva-i spune că e cartea care bate, dar totuși nu-i vine să creadă că e chiar așa. Răvășește cu degetele încodată cărțile întinse înainte-i și pe care ar vrea să le străbată cu privirea... Apoi ridică fruntea nerăbdător să vază rezultatul. D-l Asdrubale, nu ia seama la dânsul, ci, cu sânge rece, a ridicat în sfârșit colțul cărții trasă pe jumătate și a văzut o figură neagră, iar acuma își dă silința să o scoată cât mai încet din grămadă...

— Am pierdut, știu, zice Donato.

Cellalt îi face semn să mai aștepte, apoi, d'odată, scoate cartea întreagă din pachet.

— Da, d-le, ai pierdut, îi zice și el acuma, arătându-i fantele de pică.

Și apoi adaogă, îndulcindu-și glasul c'o notă melancolică:

— Să-mi dai voe să-ți spui că ai meritat să pierzi. Nu se joacă așa cum joci d-ta. Ca să-ți supui norocul, trebue mai întâi să-ți înfrânezi nerăbdarea; să răvășești și să pipăi cărțile cum faci d-ta, e o profanare!

Lui Donato îi vine să râdă la auzul unor asemenea cuvinte, iar cellalt îl mustră zicându-i:

— Nu râde, căci asta e o regulă a arteĭ d'a juca cărți.

Dup'aceea d-l Asdrubale își deschee haina și scoate din buzunar portofoliul, apoi se 'nchee iar de jos până sus. Donato bagă și el mâna 'n buzunar și, dintr'un carnet, scoate un bilet de bancă de cinci zeci de lei pe care i-l protivnicului.

Reîncep partida. De rândul ăsta d. Asdrubale mestecă cărțile, dar tot Donato pierde.

E cald; pe Donato îl trec nădușelile. Cellalt rece, nepăsător, îi propune să urmeze jocul dacă vrea... Câștigă iar. Uf, ce cald e!

Mai rămân în carnetul studentului o sută patruzeci și nouă de lei; celălți au trecut în portofoliul de piele de crocodil al d-lui Asdrubale Portofoliul acesta mai casă încodată gura-i mare cât o ocnă și înghite și pe cei o sută patruzeci și nouă de lei, care veniră să s'așeze lângă tovarășii lor.

Lui Donato îi cade din gură mucul de țigară de Havana care l'a costat trei sute cinci zeci de lei. Puterile îi slăbesc, picături de sudoare îi umplu fruntea și 'i șiruesc pe obrajî. Nenorocirea n'ar putea să aibe altă figură de cât pe care o avea acuma studentul opărit.

Ce e de făcut, căci nu-i mai rămăsese nici măcar un gologan cu care să-și încerce iar norocul?

D. Asdrubale, după ce isprăvise d'a-și pune la loc banii, ridică fața zâmbitoare, întinde cărțele spre tânăr zicându-i c'un ton monoton plictisit, care ar putea să pară răutăcios.

— Încă o partidă, vrei? Partida de răfuială.

Ce noroc! Domnul acela, nespus de bun, se 'ncrede, primește să joace pe credit, se expune să-și piardă banii pe care ar putea să-i câștige el acuma!

Donato nu are puterea să-i răspundă. Adversarul însă îi ghicește sfiala și-i previne.

— Știu eu ce fac, zice el închizând un ochiu cu șiretenie, știu eu cât face d-l Donato, știu eu până la cât pot să merg fără risc.

Și repetă în aceiași monotonie dulceagă:

— Partida de răfuială!

Donato se gândește, îi e frică. Dar, în fine, d'odată zice:

— Pe o sută de lei!

De rândul ăsta bate și se necăjește cum de n'a pus mai mult.

— Două sutecincizeci.

— Două sutecincizeci, repetă d. Asdrubale ca un ecou pe când împarte cărțile. Nu te jena de loc și dacă nu cumva nu-ți convine valetul de pică, alege d-ta altă carte.

Dar lui Donato i se pare că aude un glas care-i spune să nu schimbe fantele de pică, și-l caută semet printre cărțile sale, cu încredere că de astă dată îl va nemeri. Glasul acela însă a mințit. Donato pierde.

D. Asdrubale deschide portofoliul și 'nsemnează cu creionul pe o foaie de hârtie o sută cinci zeci de lei la creditul lui.

O schimbare se face în spiritul lui Donato.

Pe cât îi era frică mai înainte, cu atâta e mai dârz acuma. Încordarea primei îndrăzneli e în totdeauna nimica toată pe lângă curajul care vine după spaimă. D. Asdrubal zice că știe când și la cât va trebui să se oprească; Donato însă nu știe; e pornit pe drumul pierzării asta o bănuește dar e dispus să meargă înainte ca un nebun, cu ochii închiși.

Jocul teribil acuma începe. Până ce carnetul oficos al studentului în matematică sta în fața portofoliului doldora umflat al omului de afaceri, primejdia hârtieĭ era hotărîtă și pe față ca și miza jocului; acuma însă se încaeră cifrele se joacă pe cuvânt, se face bătaie în legi cu numere.

Cărțile trec dintr'o mână într'alta, odată, de două ori, de trei ori; dar valetul de pică e mereu credincios d-lui Asdrubale.

Ah, ce gând urât, ce bănuială se deșteaptă în mintea lui Donato! Se silește să le alunge; sguduie capul și-și dă părul cu mâna spre ciafă, dar bănuiala nu se duce.

— Bagă de seamă, îi zice adversarul privindu-i țintă, valetul de pică ține azi cu mine. Alege-ți altă carte.

Donato se simte descoperit și se roșește ca focul. Dar ce strică el dacă i-a răsărit în cap un gând rău? A auzit multe lucruri spuindu-se. Sunt oameni care sunt foarte îndemânateci la joc, se zice... Cel mai puțin ce poate să facă pentru ca s'astupe bănuiala e să-i declare, precum și declară:

— Nu, d-le, la joc trebue să fii stăruitor.

Bate și prinde iar suflet; îndoește miza jocului și pierde încodată. D. Asdrubale cu desăvârșire stăpân pe noroc, îl ține de păr și-l învârtește cum vrea el.

— Primesc povața d-tale, mormăește studentul, aleg asul de caro și 'ndoesc punerea.

Omulețul face un semn de consimțire și se pleacă să-și însemneze în portofoliu noul câștig. Se dau iar cărțile... Amară bătae de joc a soarteĭ. Iacă Donato în extaz din naintea valetului de pică!

Îi pare tânăruluĭ că îndrăcita de carte fatală se supune unui vrăjmaș nevăzut, care întâi i-a înlăturat norocul din cale, iar acuma îi asvârle batjocura în față. Se uită lung la fante, îi vine să-l rupă, să-l muște. Îi trec ciudate ideĭ prin capu-i zăpăcit, are vedenii. Pironindu-și bine ochii pe afurisita figură, vede par'că în ea o asemănare de familie cu norocosul luĭ protivnic. Dacă încearcă să ridice casa metalică a unuia și s'o puie pe capul celuĭ lalt, amândoi se confundă în unul singur; amândoi aŭ o față uscățivă și semeață, amândoi închid din câte un ochiŭ, iar haina încheiată până sus în nasturi a unuia pare croită de aceiași mână care a făcut și mondirul celuilalt.

Vedenia care, încetul cu încetul, ia caractere de evidență, se arată acolo, e întreruptă tocmai în momentul culminant de o exclamațiune a d-luĭ Asdrubale, care-și aduce aminte că trebuie să fie milos, ca toți jucătoriĭ norocoși și-și ia o față și un ton de vorbă pătrunse de o duioșie compătimitoare.

— E o adevărată nenorocire, zice el arătându-i asul de caro; n'am mai văzut nici odată o lipsă de noroc mai îndărătnică și care să urmărească pe cineva într'atâta, ca la d-ta, zăŭ că n'am mai văzut!

Nu știŭ cum să face că vorbele care celebrează nenorocirea unuĭ jucător fac efectul unuĭ balsam pus pe rănile pungiĭ; nimeni însă, fiind cu mintea rece, n'ar voi să dea un gologan pe compătimirea goală și crudă a aceluia care i-a suflat banii din buzunar.

Astfel, Donato e recunoscător adversaruluĭ pentru cuvintele ce i-a zis; în mizeria luĭ, el mai are încă puterea să-i mulțumească c'un zâmbet. Cellalt urmează să-i mai zică:

— Și iacă, dacă vrei să-ți cați norocul într'altă zi mai prielnică și să curmăm acuma jocul, căci nu e poate cum 'ți închipuești stăruința la joc, ba chiar nu e cuminte de loc.... eŭ, firește voiŭ fi la dispoziționea d-tale mâine, poimâine, când veĭ socoti.

Donato se serbezește la față, tremură, îi e teamă că adversarul caută să scape de el și, întrerupându-i îngăduitoarea propunere, reia pachetul de cărți și-i zice:

— Să mai încercăm odată și să ne întoarcem iar la valetul de pică.

Omulețul nu mai zice un cuvânt. Își potrivește cutele surtucului, își drege nodul cravatii, se îndreptează pe scaun și se uită chioriș la însemnările făcute pe o foaie lungă de hârtie.

Privirea aceea are un înțeles și tânărul o pricepe. Dar ce-i pasă! Nu mai e acuma vremea de calcule, de codeli, de șovăeli. A pierdut mult, prea mult, o să mai piardă încă. Dacă a trecut odată peste limitele puteriĭ sale, ruina e una de-i veți zice că e alcătuită din zece miĭ oriĭ din o sută de miĭ.

Pierde, îndoește, pierde iarăși și iarăși îndoește fără să-i mai tremure mâna, fără să-i mai bată pieptul, aproape nepăsător. Numai un singur lucru îl îngrijește; se teme ca adversarul la un moment dat, să nu se ridice de la masă și să nu zică, cu zâmbetul luĭ mefistofelic: destul!

(Va urma).

Nevralgii Migrenă

DURERI DE CAP, DURERILE DE DINȚI

cele mai tari, mai ales nevralgice, precum și orice dureri provenite din răceală, sunt combătute cu

PASTILELE NEVRALGINE JURIST

Un flacon Lei 2.50, o dosă 50 bani.

N.B. — Onor. public e rugat a cere amă alagiul original aci arătat.

Văpsea de păr RAPID

GARANTAT ABSOLUT NEVĂTAMĂTOARE

văpsește imediat părul căruntit sau arbit; în negru, brun, castaniu sau blond, într'un mod atât de perfect și de natural în câ nu se cunoaște de loc că păru este văpsit. Întrebuințarea este simplă și mai ușoară ca la orice altă văpsea de păr. **Lei 2.50** la droguerii și farmacii.